

Džunglí křídlatek

Křídlatky jsou rychle rostoucí, až pět metrů vysoké byliny vytvářející husté a kompaktní porosty. V České republice se můžeme setkat se třemi druhy – křídlatkou českou, k. japonskou a k. sachalinskou. Oblast jejich primárního výskytu leží ve východní Asii, přičemž křídlatka česká, která je křížencem k. japonské a k. sachalinské, byla poprvé popsána až z našeho území. Jsou to velmi nápadné rostliny a snad každý se s nimi už někdy musel setkat. Mnoho z nás si s nimi jako děti hrálo – stavěli v nich bunkr, různě je ničili, tvořili z uschlých lodyh vory, zkoušeli je jíst a pít vodu z čerstvých lodyh apod. Jestli ne, tak jste třeba jen kroutili hlavou nad tím, co že za divný bambus to u nás roste. Křídlatky se do Evropy dostaly jako okrasné zahradní rostliny, v zemědělství se využívaly jako pícnina a jejich biomasa byla (kupodivu ještě stále bývá) využívána jako obnovitelný zdroj energie. Suché lodyhy se dokonce používají i na aranžování do různých suchých vazeb.

Obr. 1. Křídlatka japonská u Jenče poblíž Šáreckého potoka (Autor fotografie: Adam Veselý).

Rozmnožují se u nás převážně vegetativně úlomky oddenků a lodyh. U křídlatky japonské bylo prokázáno, že zvládne zregenerovat z části oddenku o hmotnosti pouze 4,4 g. Od křídlatky japonské se u nás vyskytují pouze samičí rostliny a nic jiného než vegetativní rozmnožování jí tak prakticky ani nezbyvá. Křídlatka sachalinská se rozmnožuje opět převážně vegetativně a to i přes to, že zde rostou jedinci samčí i samičí. Generativní rozmnožování hraje velkou roli pouze u křížence, křídlatky české. Ta oproti rodičovským druhům disponuje velkou genetickou variabilitou, což jí v šíření ještě nahrává a považuje se za nejagresivnější.

Křídlatky vyhledávají narušovaná stanoviště a nejčastěji invadují společenstva s pravidelným režimem nějakého narušování – např. vodním proudem na březích toků, čili místech, která jsou vlhčí a obsahují více živin. Méně invadovány bývají lesy a hlavně plochy s pravidelným managementem. Všechny tři křídlatky snižují diverzitu zabraných stanovišť a to především značným zastíněním a hustým oddenkovým systémem, který znemožňuje klíčení jiným rostlinám. Dále přispívají ke zhoršování půdní eroze. Šíření rostlin na nová stanoviště napomáhá vodní proud, proti proudu se mohou dostávat s dopravou nebo záměrným vysazováním.

Jak moc jsou křídlatky rozšířeny u pražských potoků?

V létě roku 2014 probíhalo v rámci projektu Ekocentra Koniklec s podporou grantu Hlavního města Prahy mapování invazních druhů rostlin podél malých vodních toků v okolí Prahy. Mapování bylo zaměřeno na zjištění rozšíření těch „nejproblémovějších“ invazních rostlin. Botanici prozkoumali více než 160 říčních kilometrů všech levostranných přítoků Vltavy a jednoho přítoku Berounky v Praze. Mapovalo se od Únětického potoka s ústím u Roztok u Prahy na severu po Radotínský potok ústící v Radotíně na jihu. U každého potoka věnovali pozornost všem přítokům a prošli a prozkoumali i jejich břehy.

Křídlatky nejsou vždy v terénu úplně lehce rozeznatelné, a tak se občas mapovaly dohromady. Výsledky však ukazují, že nejhojnější je zde křídlatka japonská (63 lokalit). Křídlatka česká byla zaznamenána na 21 lokalitách a k. sachalinská jen na jedné, u Horoměřického potoka. Křídlatka japonská a k. česká se nejvíce vyskytovaly podél Litovicko-Šareckého a Bojovského potoka.

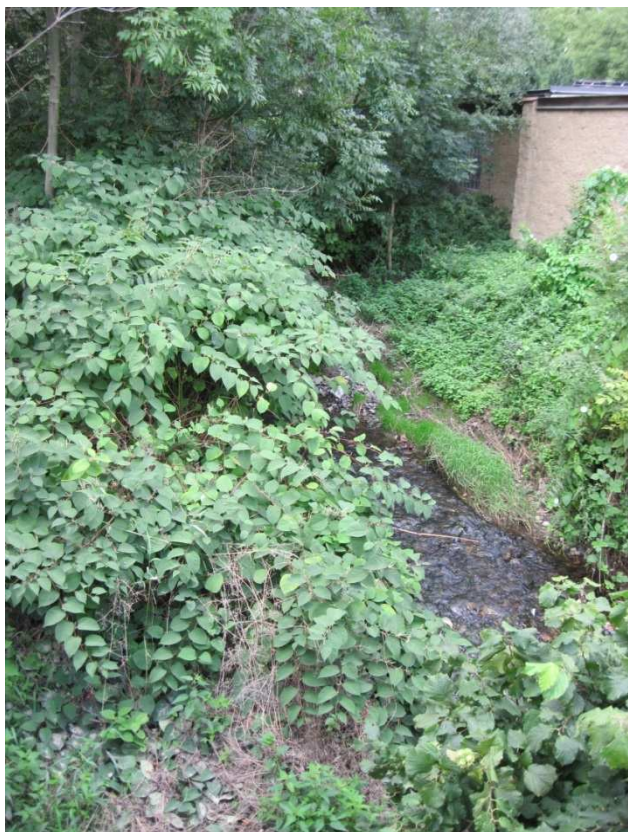

Obr. 2. Křídlatka sachalinská, která je z nich nejstatnější (Autor fotografie: Veronika Kalníková).

Co se bude s výsledky mapování dále dít a jak se lze s křídlatkami vypořádat

Hlavním výstupem našeho projektu jsou mapy rozšíření druhů, které bude dále využívat Odbor ochrany prostředí a Oddělení péče o zeleň magistrátu města Prahy, jemuž budou naše zjištění sloužit jako podklady pro další nakládání s těmito druhy.

Likvidací křídlatek se u nás dlouhodobě věnuje několik organizací. ČSOP Salamandr se například zaměřuje na jejich monitoring a eliminaci v Beskydech v povodí řeky Morávky. Na základě svých zkušeností vydali již několik informačních příruček, ve kterých je celá metodika podrobně popsána. Nejúčinnější bývá aplikace herbicidu. Zkombinovat se dá se sečením a pastvou. Rozhodně se nedoporučuje invadované plochy orat nebo rozrývat (přesečnete oddenky a ještě ji namnožíte), odvážet posekané rostliny a zeminu s oddenky volně do přírody (může se znovu uchytit) a hlavně si je pěstovat na svých zahradách. Informace o tom, jak při nález křídlatek, ale i jiných invazních druhů můžete sami postupovat, najdete na webových stránkách Agentury ochrany přírody a krajiny: <http://invaznidruhy.nature.cz/co-delat-kdyz/nalez-invazniho-druhu/>.

Obr. 3. Břeh Dalejského potoka s porostem křídlatky japonské, Řeporyje (Autor: Zita Červenková).

Zdroje:

Berchová-Bímová K. & Mandák B. (2008): Všechno zlé je k něčemu dobré: evoluce křídlatek (*Fallopia*) v sekundárním areálu. Zprávy České botanické společnosti, Materiály 43: 121–140.

Mlíkovský J. & Stýblo P. [eds] (2006): Nepůvodní druhy fauny a flóry České republiky. Český svaz ochránců přírody, Praha.

Pyšek P. & Mandák B. (1997): Mají křídlatky křídla? Živa 45: 152–153.

Pyšek P. & Tichý L. [eds] (2001): Rostlinné invaze. Rezekvítek, Brno.

http://life-moravka.kr-moravskoslezsky.cz/doc/kridlatka_nahled_CJ_FIN2.pdf

Autor: Mgr. Veronika Kalníková